

O jeziku kajkavskoga pjesništva Slavice Sarkotić

Kuzmić, Boris

Source / Izvornik: **Širinom filološke misli. Zbornik u čast Diani Stolac., 2022, 359 - 372**

Book chapter / Poglavlje u knjizi

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:872409>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-29**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

BORIS KUZMIĆ

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet
bkuzmic@ffzg.hr

Izvorni znanstveni rad

O JEZIKU KAJKAVSKOGA PJSNIŠTVA SLAVICE SARKOTIĆ

Analizira jezik kajkavske pjesničke zbirke *Turopoljska rapsodija* (2014) autorice Slavice Sarkotić (1951. g.). Analiza će pokazati u kojoj mjeri autoričin suvremeni kajkavski jezik uključuje dijakroniju (poznavanje jezika stare kajkavske književnosti) i suvremene turopoljske govore, pogotovo donjovukojevački govor, čija je izvorna govornica).

ključne riječi: kajkavsko pjesništvo, kajkavski književni jezik, Slavica Sarkotić, Donji Turopolje

U ovom radu analizirat će se jezik pjesničke zbirke *Turopoljska rapsodija* autorice Slavice Sarkotić. Analizi se neće pristupiti isključivo kao tekstu, nego će se uključiti i poznavanje jezika stare kajkavske kao i suvremenih turopoljskih govora čija je autorica izvorna govornica. Zanimljivim istražiti autoričin jezik zato što može pokazati književnu tradiciju, koliko suvremene dijalektalne crte koje su značajne kajkavskih govora, a koliko je njezin pjesnički izričaj isključivo njezin. Da bi se moglo utvrditi koliko pisci pišu svojim materinskim govorom, potrebno bi bilo izraditi fonološki i morfološki opis njihova zavičajnog govora. U slučaju pjesnikinje Slavice Sarkotić riječ je o donjovukojevačkome govoru. Zasad nema samostalne jezične analize, ali je djelomice obrađen u radovima Antuna Šojata (1982). Šojata (1982: 322), donjovukojevački govor pripada središnjoj skupini kajkavskih govora. Jezik Slavice Sarkotić analizira se na fonološkoj i morfološkoj zato što one najbolje zrcale tipične dijalektalne osobine, a one se

uspoređuju s crtama drugih turopoljskih govora (Šojat 1982), ali se i o jeziku bogate kajkavske pisane baštine (Šojat 2009)¹.

Pjesnikinja Slavica Sarkotić rođena je 1951. u Donjem Vukojevcu. Završila je školu za inženjera laboratorijske dijagnostike i do umirovljenja je radila u ovoj bolnici u Sisku. Živi u Donjem Vukojevcu. Piše od osnovne škole. Prvu objavljuje u sarajevskim *Malim novinama*. S pričama i pjesmama zastupljena u više od četrdeset zbornika. Surađivala je u velikom broju časopisa i nastupala brojnim recitalima i književnim susretima. Objavila je zbirke kratkih priča (*sten s plavim kamenom, Iza paravana, Zvonki koraci djetinjstva*), zbirke pjesama (*Krošnja srebrne lipe, Srce na carini, Spomenek Turopola, Srne u jeseni*), dječju prozu (*Ljiljani u vazi od kiše*), pjesme za djecu (*U svakom cvijetu spat*), zbirku stihove (*Tajanstvo žira*). Za književni rad dobila je Nagradu Grada Siska 2010. godinu.

U članku se uz primjere navode brojevi koji označavaju broj stranice u oba zbirki.

FONOLOŠKE OSOBITOSTI

Refleks *šva* isključivo je *e*, npr. *senje* 5, *poleg* 7, *veter* 8, 22, 41, *stekla* 14, *šipek* 42, *spomenek* 43, *opleček* 54. Taj je refleks u staroj kajkavskoj književnosti najčešći, a zajednički je i sa stanjem u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 343–344, 2009: 15). Samo u primjeru *dan* 41 nalazim refleks *a*. U *dan* 23, 44, 61 je uobičajeniji. U prijedlogu *vaz šva* redovito daje *u*, npr. *vuz* 23, 54. *Šva* se u prijedlogu *v* vokalizira u *vu* kad se nađe ispred suglasnika *g*, *h*, *ž*, *š* (isključivo), uz *d*, *t* (uz njih su moguće i dublete *v/f*), *m*, *s* (uz njih je moguć prijedlog *v*), npr. *vu mojemu* 5, *vu dom* 14, *vu školu* 20, *vu tem* 20, *vu grobu* 27, *vu njem* 27, *vu zemle* 28, *vu živice* 49, *vu lepeze* 56.

Samoglasnik *a* kada je kratak ili dug bilježi se s *a*, ali u primjeru *dej* 36, 42 stanje je sukladno većini turopoljskih govora gdje *a* ispred *j* prelazi u *e* (Šojat 1982: 342).

¹ Grada se uspoređuje isključivo s radovima hrvatskoga dijalektologa i povjesničara hrvatskoga jezika Antuna Šojata (1928–2012) koji je jedini, dosad, najiscrpnije opisao suvremene turopoljske govore i dao pregled glasova i oblika u jeziku stare kajkavske književnosti.

U staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 2009: 10) nalazimo samo oblike *s a* u spomenutim oblicima.

Refleks prednjega nosnoga samoglasnika redovito je *e*, npr. *objemi* 12, *deseto* 14, *deset* 15. Isti je rezultat i u turopoljskih govora i u staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 1982: 345, 2009: 10–11). Samo u primjeru *jačmen* 40, 42 nalazim refleks *jača* te Šojat (1982: 345) primijetio na cijelom turopoljskom području, a potvrđuje se i u staroj kajkavskoj književnosti (RHKKJ 1988: 164).

Refleks stražnjega nosnog samoglasnika redovito je *u*, npr. *motiku* 6, *ruke* 6, *idu* 30, *pučari* 10, *cestu* 11, *sused* 50. Isti je rezultat i u turopoljskih govora i u staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 1982: 346, 2009: 12–13).

Samoglasnik *-i* gubi se u prefiksu *iz-*, npr. *zišel* 8, *spekla* 9, *znutra* 11, *zišlo* 36, *znad* 37, *zpod* 44, 54, *zišli* 54. U staroj kajkavskoj književnosti ta je pojava rijetka, ali je nalaziva u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 351, 2009: 17–18).

U staroj kajkavskoj književnosti na *-ir*, *-irati* autorica piše sa sufiksima *-er*, *-erati*, npr. *lakeranu* 5, *papere* 14, *lakeranula* 16, *filozoferala* 16, *egzalteranosti* 16, *fantazeraš* 19, *papera* 28, *špaleri* 32. Ima za to dosta potvrda u staroj kajkavskoj književnosti, pa tako i u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 347, 2009: 16).

Promjenu samoglasnika *o > e* pratimo u prefiksu *pro-*, npr. *prekleti* 10, *prešel* 10, *pređi* 13, *prejde* 14, 17, *prečitati* 14, *prefinjeni* 16; promjenu *o > u* u primjerima *urazale* 6, *miluvale* 6, *kuliko* 12, 37, *unda* 23, 24, 29, 45, *tuliki* 35. U jeziku stare kajkavske književnosti samoglasnik *o* pretežito je neizmijenjen², a navedene promjene potvrđuju se u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 342, 2009: 409).

Gubljenje samoglasnika *o* na kraju riječi nalazim u primjerima *neg* 5, *tak* 5, *na krah* 5, 6, 15, 24, 30, 52, *kam* 8, 13, 18, *jednak* 14, *tam* 14, 30, 48, *sim* 30. U predzadnjem slogu samoglasnik *o* gubi se u primjerima *nemre* 14, *negve* 20. U navedenim primjerima očituje se osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (RHKKJ 1991: 683, 1995: 177, Šojat 1982: 351, 2009: 17). U primjerima *na vem svetu* 8, *tata je prešel nan svet* 14, *nan drugi...svet* 18, *na nu drugu* 26, *na ve zemle* 29 gubi se početno *o* i spaja se

² Među rijetkim unošenjem govornih crta u jezik stare kajkavske književnosti izdvaja se promjena *pre- > pre-* koja je relativno slabo zastupljena, dok je promjena *o > u* u prilogu *kuliko* i *tuliko* nalaziva (Šojat 2009: 11–12, 16).

s prijedlogom ispred sebe. To je osobina svih turopoljskih govora, a ne nalazimo je u staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 1982: 351, 2009: 17).

Refleks *jata* redovito jest ekavski, npr. *deteče* 5, *nema* 5, *nesi* 6, *zvezde* 8, *sečanja* 9, *kolena* 14, *nesmo* 17, 24, *telo* 42, *reke* 45, *mleko* 52, *beloga* 54. Ikavski refleks *jata* javlja se u primjerima *potiral* 5, *tira* 8, *ni* 17 (ali: *ne* 5, 9, 16, 21, 41, 53), *ostiral* 45. Istražujući turopoljske govore Šojat (1982: 345) je zabilježio refleks *e* u kratkim i dugom slogu. Glagol *těрати* zabilježen je s ikavskim refleksom, ali nema potpunu za isti refleks u prefiksu *ně-* u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 345). Glagol *těрати* u staroj se kajkavskoj književnosti pretežito bilježio s ikavskim refleksom (Šojat 2009: 15). Samo jedan primjer nalazim s refleksom *ie*: *kriesnar* 50.

Gubljenje samoglasnika *e* kao rezultat refleksa *jata* nalazim u primjeru *radla* 4 (ali: *videla* 6), a gubljenje samoglasnika *u* u primjeru *razmete* 16. Gubljenje *u* zabilježena u turopoljskih govora, a nisu tipična za staru kajkavsku književnost (Šojat 1982: 351, 2009: 17).

Slogotvorno *l* dalo je *u*, npr. *puno* 5, *suza* 6, *sunca* 9, *dugo* 11, *kune* 28, *žučna* 31, *jabukami* 59. U staroj kajkavskoj književnosti ista je situacija³, a u suvremenim turopoljskim govorima moguć je i refleks *o* (Šojat 1982: 346, 2009: 12).

Slogotvorno *r* čuva se u primjerima *krpenu* 5, *krsne* 5, *srcu* 5, *vrgli* 7, *mrsko* 11, *srpa* 15, *najprva* 25, *države* 45. U jeziku stare kajkavske književnosti pretežito nalazimo bilježenje slogotvornoga *r* glasovnom sekvencom *er*⁴, a u govoru mnogih turopoljskih sela takvo *e* znatno se reducira (Šojat 2009: 14).

Stežanje samoglasnika potvrđuje se primjerima *svem* 17, *kem* 20, *mega* 26, *le* 37, 43, ali ima primjera u kojima ono izostaje: *mojem* 20, *tvojega* 22. U suvremenim turopoljskim govorima nalazimo potvrde za obje pojave (Šojat 1982: 350). U staroj kajkavskoj književnosti stegnuti oblici sporadične su pojave (Šojat 2009: 17).

Početni glas *h* čuva se u primjerima *hiža* 5, 43, *hiže* 10, *branila* 22, *hiža* 52, *hiža* 53. U turopoljskih se govora početno *h* najčešće gubi (Šojat 1982: 356). U mnogim slogu *h* se mijenja u *j* ili *v*, a vrlo rijetko se čuva, npr. *oreju* 14, *sneje* 21, *oreja* 22, *kujna* 46, *oreja* 48, *nijova* 52, *stija* 52, *oreji* 59; *strava* 5, *suvo* 10, *krava* 11, 22, 43, *pavula* 28, *suva* 41, *suvoparno* 60; *stija* 44. U turopoljskih se govorima dišnje, a i završno, *h* često gubi ili zamjenjuje glasovima *v* ili *j* (Šojat 1982: 356).

³ Iznimku čine Vramčevi tekstovi i pokoje sporadično odstupanje.

⁴ Iznimku čini Vramec koji ima nekoliko primjera sa sekvencom *ar*.

U završnom slogu *h* nije sačuvano u dosta primjera, najčešće u L mn., npr. *vu te senja potrgane* 17, *vu te senja potrgane* 17, *v senja potrgane* 20, *v nijene novina* 21, *po ormare* 21 i dr. Rijetko se završno *h* čuva, npr. *meb* 43. Promjenu završnoga *h* u *j* ili *v* (> *f*) pratimo u sljedećim primjerima: *meb* 21, 43, *straf* 38. *H* se mijenja u *š* ispred *t* u oblicima glagola *šteti* (= *šteti*, *štetiti* 24, *štelo* 41, *štela* 59. Skupina *hv* mijenja se u *f* u primjeru *fala* 10. U staroj kajkavskoj književnosti, bez razlike u položajima ili pripadnosti pojedinim skupinama, redovito se čuva etimološko *h* (Šojat 2009: 27).

U završnom slogu potvrđuje se primjerima *vure* 8, 10, 41, 50, *vučeni* 16, *vuzlati* 21, *vuzlati* 26, *vuzglu* 60. To je osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 349, 2009: 16).

Prijedlog *v* u primjeru *pavučinu* 19 premošćuje zijeve, ali: *pauki* 21. Prijedlog *v* čuva se, ali česta je i njegova varijanta *f* ispred bezvučnih suglasnika, npr. *v jeseni* 5, *v škole* 20, *v piruetu* 23, *v času* 23; *f sakem* 5, *f teru* 7, *f peči* 22 i dr. U primjeru *f drobec* 47 potvrđuje se prijedlog *f* ispred zvučnog suglasnika. Samo uz suglasnike *h*, *k* i *f* potvrđuje se kao jedina mogućnost, npr. *f klice* 5, *f bižu* 9, *f farbe* 13, *f kiklice* 26, *f hižice* 35, *f kutu* 56. Završno *v* u pravilu prelazi u *f*, npr. *mobitelof* 5, *telefonof* 5, *nekakof* 18, *problemof* 19, *zabadaf* 22, *medof* 22, *of čas* 31, *cvetof* 43, *otrof* 46, *redof* 60. Samo u jednom primjeru zadržano je završno *v*: *kosov* 38. U jeziku starih kajkavskih pisaca i suvremenih turopoljskih govora potvrđuju se prijedlog *v* i *vu* (Šojat 1982: 344, 2009: 39). Prijedlog *f* obilježje je turopoljskih govora (Šojat 1982: 357).

Glavni parnjak afrikate *c* zabilježen je u primjeru *bedzga* 49, 59. To se potvrđuje i u suvremenim turopoljskim govorima, ali ne i u jeziku stare kajkavske književnosti (Šojat 2009: 21).

Završno se *-l* i ono na kraju sloga redovito čuva, npr. *klopotal* 5, *zamesil* 15, *na pol* 23, *misel* 39, *popušil* 46; *popoldan* 11, *selske* 22, *poldan* 30, *polnoči* 50. Ista je situacija u staroj kajkavskoj književnosti i u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 359, 2009: 22–23).

Depalatalizacija glasa *l* pretežito se provodi, npr. *žule* 6, *kaplu* 8, *krule* 8, *dale* 19, 23, *zamišlena* 10, *osiple* 14, *razmišlam* 14, *zgulene* 14, *turopolskoga* 16, *melemo* 23, *lut* 24, *plune* 28, *nerazumlivi* 55. U većini suvremenih turopoljskih govora izvršena je depalatalizacija glasa *l*, a u staroj kajkavskoj književnosti puno je toga ovisilo o pojedinim položajima u riječi ili sufiksima koji će omogućiti ili

ne provođenje depalatalizacije (Šojat 1982: 359, 2009: 22–24). Dvostrukost pronalazim u primjerima *ljubav/lubav* i u glagola na *-ljati/-lati*, npr. *ljubavi: 5, ljubavi 12; vtapljamo 42, podivljala 56 – razmišlati 10, osiple 14, razmišlati 14, škriplu 14, fuflate 16, pometavlu 21, rivlema 23, pela 26, 60, otpelaj 33, nastajati 44*. Skupine *bj* i *vj* uglavnom su neizmijenjene, a samo u dvama primjerima su jotirane, npr. *grobija 10, 52, grobije 10, šibje 23, ribje 23, divjake 12, divjak 23, divja 51, divji 51 – grobljanska 11, podivljala 56*. Imenice *želja, ljubičica, stabljika* uvijek imaju *lj*, npr. *želje 5, ljudi 13, 16, 54, ljude 60, stabljike 54*.

Suglasnik *ñ* realizira se u primjerima *detinjstvo 5, 26, konje 8, sećanju 9, od njega 10, vu te senja 17, v senja 17, vu senja 37, senjaš 19, senje 20, 37, 39, zrnje 27, pustinja 31, učenjaki 31, prošćenje 37, prstenje 37*. Primjeri s metatonskim palatalnoga elementa kao *jñ* potvrđuju se u primjerima *sejne 19, otkrivenje 19, kojni 37, kostajni 52*. Depalatalizirani primjeri jesu *črešne 14, vršnaki 33*. U starije kajkavske književnosti broj potvrda za promjene *ñ > n, jñ* vrlo je mali (Šojat 2009: 24), a u suvremenim turopoljskim govorima to je redovita promjena (Šojat 1982: 360–361).

Refleks glasa *tʰ* u većini je kajkavskih govora dalo *č*, koji se fonetski i fonološki izjednačio s refleksom praslavenskoga glasa *č*. To je razvidno i u staroj kajkavskoj književnosti i u suvremenih turopoljskih govorima (Šojat 2009: 29, 1982: 360), pa tako i u autoričnim pjesmama, npr. *več 5, kućice 5, noćni 8, Božić 9, domača 52*.

Refleks glasa *dʰ* ovdje je *d*, npr. *nasaden 5, osudena 6, tude 22, prede 26*. To je osobina zajednička jeziku starije kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 2009: 30).

U suglasničkoj skupini *čl-* posljednji suglasnik je ispao, npr. *čovek 14, 16, 21, 28, 29*. U jeziku stare kajkavske književnosti oblik *čovek* potvrđuje se u Pergošića (RHKKJ 1985: 309).

Suglasnička skupina *čr-* nije izmijenjena, npr. *črteni 5, 54, črni 6, čreva 8, črna 29, 47*. Gotovo je ista situacija i u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 360). U staroj kajkavskoj književnosti uglavnom se bilježi skupina *čr-*, osim u pjesmama s kraja 18. i početka 19. stoljeća koji je zamjenjuju skupinom *cr-* pod utjecajem štokavske književnosti (Šojat 2009: 32).

Promjenu *dn > n* nalazim u primjerima *nijena 5, jemput 6, 13, 17, 28, 49, 7, 10, 45, nijene 21, nijenem 21, nijen 21, opane 24* (ali: *opadne 24*), *jenu 24*.

Promjenu *je* > *je* nalazim u primjerima *jen* 25, *jen* 32, 41, 54. Ta je promjena u jeziku stare kajkavske književnosti – za nju nalazimo tek nekoliko potvrda (Šojat 2009: 37). U suvremenim turopoljskim govorima provodi se redovito (Šojat 1982: 364, 405).

Promjenu *kt* > *t* zabilježena je u primjeru *teru* 7, 28, *tere* 10, 24, *teri* 12, 21, 46, *teremi* 52, 55. Suglasnička skupina *kt* čuva se u primjerima *nekteri* 10, *nekteri* 45. U suvremenih turopoljskih govora *k* se čuva samo u obliku *nekteri*, kajkavskoj književnosti oblik *teri* uopće nije potvrđen (Šojat 1982: 362, 405).

Promjenu *pt* > *š* i *pt* > *t* nalazim u primjerima *šenica* 40, *tiček* 5, *tič* 8, 28, 56, *tiči* 23, 43, *tičem* 15. Te promjene nisu zabilježene u jeziku stare kajkavske književnosti, ali ih nalazimo u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 362, 405).

Suglasničke skupine *skj* i *stj* daju isti rezultat *šč*, npr. *išču* 5, *bleščeča* 6, *bleščeče* 7, *išču* 20, 31, *išče* 47; *puščati* 12, *prošćenje* 37, *puščam* 38, *puščale* 49. To je pojava zabilježena u jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 361, 2009: 34–35).

Promjenu *tr* > *dr* zabilježena je u primjeru *drčiju* 48 suglasnička skupina *tr*- mijenja se u *dr*-. Ista je pojava zabilježena u jeziku stare kajkavske književnosti i u turopoljskih govora (Šojat 1982: 363, RHKKJ 1985: 473).

Promjenu *vs* > *s* nalazim u primjerima *sega* 5, 16, 49, 50, *saka* 5, *sem* 5, *sakem* 5, *saka* 8, 12, 14, 17, 49, 51, *sakomu* 6, *saku* 10, 11, *sejeno* 7, 10, *sake* 16, *sekak* 55 i 56. Promjenu *vs* > *sv* nalazim u primjerima *sve* 8, *svud* 26. Neizmijenjena skupina potvrđuje se primjerima *vseh* 9, *ves* 10, 11, 56, *usi* 13, *vse* 17, 33, *usa* 26, *usu* 31.

Promjenu *vz* > *z* nalazim u primjerima *zdigla* 7, *zdigneš* 23, *zdigne* 29. Toj promjeni, za prethodnoj zajednički je nazivnik – one se ne provode u staroj kajkavskoj književnosti ili su u njoj vrlo rijetke, a redovite su u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 357, 2009: 37).

Promjene *vl* > *l*, *vt* > *t* nalazim u primjerima *lasi* 7, 12, 27, 35, 38, *lasima* 9, *tork* 61. To je tipično za suvremene turopoljske govore, ali i stari kajkavski pisci pišu isto onako kako se i danas govori (Šojat 1982: 357, 2009: 37).

Palatalno *r* nalazim u primjeru *v morju* 6, 32. To je obilježje jezika stare kajkavske književnosti, ali se čuva, doduše rijetko, i u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 358, 2009: 25).

Rotacizam nalazim u primjerima *nigdar* 6, 11, *ne moru* 12, *nemre* 14, 18, *nemren* 45. To je osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (RHKKJ 1991: 683, Šojat 1982: 358).

Neprovođenje sekundarne jotacije potvrđuje se primjerima *listje* 10, *smetje* 21, *cvetje* 28, *sadje* 28, *cvetja* 53, 57. U staroj kajkavskoj književnosti nema nijedne potvrde za promjenu *tj > č*, međutim, u suvremenim turopoljskim govorima rijetki su primjeri za navedenu pojavu (Šojat 1982: 359, 2009: 33).

U tekstu se potvrđuju nepremetnute i nejotirane suglasničke skupine *jt/jd* u prefigiranim oblicima glagola *iti*, npr. *zajti* 18, *dojti* 20, *dojdu* 5, 13, *dojde* 10, 27, 52, *prejde* 14, *dojdeš* 20, *najdem* 32, *zdojdu* 33, *zajde* 53. Pojava je redovita u staroj kajkavskoj književnosti i u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 359, 2009: 34).

Promjene *ds > c* i *kr > r* nalazim u primjerima *gospocki* 30 i *ruškami* 59. To su vrlo rijetke pojave u jeziku stare kajkavske književnosti, ali česte u mnogim kajkavskim govorima, pa tako i u turopoljskim (Šojat 2009: 40).

Pridjevi *meki* i *žmeki* potvrđuju se s *h* i bez njega, s time da su potonji primjeri češći, npr. *mehki* 9, *žmehka* 38; *meku* 19, *meko* 25, *mekek* 30, *meka* 51, *meh* 52, *žmeki* 35, 54. U jeziku starije kajkavske književnosti češći su oblici s *h*, a u suvremenim turopoljskim govorima izostaju (Šojat 1982: 356–357, RHKKJ 1991: 614–615).

Gubljenje pojedinih suglasnika i samoglasnika nalazim u primjerima *viš* (=viša) 12, 13, *niš* (=ništa) 12, 51, *nem* (=ne bum), *neju* (=ne buđeju), *kujna* (=kujana) 46. Te su pojave česte u suvremenim turopoljskim govorima, a izostaju u jeziku stare kajkavske književnosti (Šojat 1982: 365).

Prijedlog *s* javlja se triput, a prevladava *z* u značenju „s, sa“ i „iz“, npr. *s pojeva* 13, *s tvojega* 13, *s trsa* 27; *z dvemi* 5, *z neba* 8, *z grobija* 10, *z blatom* 11. U suvremenim primjerima potvrđuje se *ze* u prijedlogu i predmetku, npr. *ze stola* 15, 38, *ze časa* 27, *zezidane* 10. Potvrde sa *z* zajednička su svojina starih kajkavskih pisaca i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 351, 363, 2009: 18).

U primjeru *slivar* 59 čuva se staro stanje zajedničko jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 2009: 38).

Druga palatalizacija ne provodi se u primjerima *pesniki* 16, *selaki* 16, *beđaki* 16, *pauki* 21, *učenjaki* 31, *vršnaki* 33, *grebi* 39, *oblaki* 52 i dr. To je zajedničko starijima i suvremenim turopoljskim govorima i jeziku stare kajkavske književnosti.

Imenice m. roda za neživo u A nalazim u primjerima *kmica* 49, *kmično* 61, *četrtrek* 61, *trda* 36, *trda* 40, 42. To je osobitost isključiva u suvremenih turopolj- govora i vrlo rijetka u jeziku stare kajkavske književnosti (Šojat 1982: 357, 2009: 40).

Imenice m. > ž nalazim u primjerima *čižmice* 9, *čižme* 10, 11, 21. To je osobitost turopoljskih govora i jezika stare kajkavske književnosti (Šojat 1982: 2009: 304).

MORFOLOŠKE OSOBITOSTI

Imenice m. roda za neživo u A imaju oblik jednak G, npr. *kiša zna puta* 8, *po letu* 10, *on bu ti jempu putu pokazal* 13, *televizora črno-beloga na smetje* 21, *brasti* 21. Imenice m. i sr. roda u L jd. imaju nastavak *-u*, npr. *vu mojemu* 5, *u životu* 6, *v morju* 6, *v mraku* 8, *po nebu* 8, *po snegu* 9, *po letu* 10; u N mn. imenice m. roda imaju kratke oblike, npr. *brasti* 14, *dari* 33, *tragi* 47, *križi* 52; u G mn. imenica m. roda nastavak *-ov (-of)*, a u im. sr. roda nulti nastavak: *mobitelof* 5, *piscof* 5, *piscof* 16, *susedof* 22, *suncof* 32, *kosov* 38, *cvetof* 43, *tenke kril* 30; imenice m. roda u D mn. nastavak *-em*: *tičem* 15; u A mn. *-e*, npr. *med oblake* 14, *potrte oblake* 8; u L mn. *-e*, npr. *osiple po ručnike i po stare papere* 14, *na vrata* 14, *po ormare* 21, *na vrata* 59, samo u jednom je primjeru *-a* i u jednom je primjeru *-i*, npr. *po dvorišča* 45, *na mlademi pleči* 54; u I mn. *-i*, npr. *z kotači* 10, *z vrata* 14, *žutemi prsti* 46. Samo u primjeru *letima su ga iskali* 10 nalazim analoški nastavak *-ima*. U jeziku stare kajkavske književnosti potvrđeni su svi nastavci, osim navedenoga *-e* u L mn. (Šojat 2009: 44). Razlog toj pojavi leži u činjenici što je kajkavski književni jezik, u odnosu na kajkavske govore, vjerno sačuvao glas *h* u svim položajima unutar riječi. Svi su nastavci potvrđeni i u suvremenim turopolj- skim govorima (Šojat 1982: 387–393).

Imenice ž. roda u DL jd. imaju nastavak *-e*, npr. *dece* 5, *fkučice* 5, *na slike* 6, *na vrata* 7, *v roditelske hiže* 14, *v Makedonije* 45, *fpenzije* 45, *po babičine rubače* 55; rijetko se u L jd. potvrđuje nastavak *-i*, npr. *na vuri* 13, *vu grabi* 51; u I jd. *-um*, npr. *nad glavum* 8, *pred hižum* 11, *lepotum* 28, *slikum* 35, *rukum* 36, 54; u G mn. nalazim nulti nastavak, npr. *krav* 16, *rož* 23, 52, *srn* 47, *živic* 52, *ruk* 56, a samo u jednom primjeru *čudaj zvezdi* 32; u A mn. nastavak *-e*, npr. *v ruke* 7; u L mn. stari nastavak *-a(h)* i analoški *-ima* i *-ami*, npr. *vu te čižma* 10, *vu te senja* 17, *f cipela*

nove 20, *v nijene novina* 21, *za stare škrinja* 21, *po stare šarapolka* 41, *po lasima* 9, *v lasima* 13, *na tvojemi štengami* 22, *na rukami* 42; u I mn. potvrđuje se nastavak *-ami*, npr. *z knjigami* 14, *z granami* 16, 58, *z jagodami* 17, *pod štengami* 41, *z beseimi nogami* 59. U jeziku stare kajkavske književnosti potvrđeni su svi nastavci, osim navedenih za L mn. *-a* (Šojat 2009: 44). Svi navedeni nastavci, uključujući i one za L mn., potvrđuju se u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 395–396).

Naglašeni oblici ličnih zamjenica *ja* i *ti* u DL glase *mene* i *tebe*, npr. *mene se* 13, *k mene* 20, 25, 59, *k tebe* 61, *vu mene* 39, 53, *po tebe* 19; samo u jednom primjeru nalazim dativni oblik *meni* 5; u I *tobum* 12, 61. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora ista je situacija (Šojat 1982: 402, 2009: 66).

Lična zamjenica *on* u L glasi *njem*, a zamjenice *ona* u istom je padežu potvrđena oblikom *nje*, npr. *vu njem* 27, *po nje* 26. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora ista je situacija (Šojat 1982: 403, RHKKJ 2002: 505).

Lična zamjenica *oni* u L glasi *njimi* i *nje*, a u I *njimi*, npr. *vu njimi* 17, *vu nje* 21, *na njimi* 35. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora ista je situacija (Šojat 1982: 402–403, RHKKJ 2002: 505).

Zamjenica *mi* u I ima oblik *nami* 52. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenim turopoljskim govorima ista je situacija (Šojat 1982: 402, RHKKJ 1991: 649).

Povratna zamjenica u I glasi *sobum* 18, 24. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora ista je situacija (Šojat 1982: 402, 2009: 66).

Od neličnih oblika zamjenica izdvajam: NA jd. m. roda *of* 8, *te cager* 13, *te dječnik* 14, *v te prekleti rat* 10; L jd. m. roda, npr. *na vem svetu* 8, *o tem* 10, 16, 21, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100; ž. roda, npr. *f svoje svilne bleščeće beline* 7, *po te steze* 26; I jd. m. roda, npr. *na putom* 25; I jd. ž. roda, npr. *za onum plavum šumum* 14, *z onum svojim rukum* 36; N mn. ž. roda, npr. *nejni lasi* 12; G mn. m. roda, npr. *od se dječnik* 14, *od nas vseh* 9, *od sečakove problemof* 19, *od te zločeste susedof* 22; D mn. m. roda, npr. *sem* 5; L mn. ž. roda, npr. *po lasima našim* 9, *vu te čizma* 10, *vu te senja* 11, *na tvojemi štengami* 22. U jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenim turopoljskim govorima potvrđuju se svi navedeni oblici (Šojat 1982: 402–403, 2009: 59, 61).

autorica rabi oblik *nešče*, a za zanijekanu inačicu oblike *nišče* (npr. *nešče drag* 24, *nišče* 36, *nigdo* 5). To je zabilježeno u jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 405, RHKKJ 2009: 277, 282).

Oblik *kaj* potvrđuje se istim oblikom: *kaj* 6, 7, 10, 16, 41, zanijekano *nikaj* (npr. *nikaj* 29). Na jednom se mjestu pojavljuje i oblik *niš* 56. Štokavski oblici *niš* i *ništa* potvrđuju se i u jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 405, 2009: 282–283). Za G nalazim jednu potvrdu *ničesa* 49. To je potvrda iz stare kajkavske književnosti, ali ne i u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 2009: 67).

Imenice izdvajam: L jd. sr. roda, npr. *na selskem grobiju* 10; L jd. ž. roda, npr. *u mrkve blešćeće beline* 7, *vu mrkle noći* 8, *f stare pletene košare* 10, *po babičine* 55; I jd. m. i ž. roda, npr. *z lancekom zlatnem* 20, *z blatnum vodum* 10, *z Božum* 13, *za onum plavum šumum* 14, *staračkum rukum* 36; L mn. ž. roda, npr. *ispela nove* 20, *v nijene novina* 21, *za stare škrinja* 21, *vu senja deteće* 37, *z krapolka* 41; I mn. m. i ž. roda, npr. *z dvemi grbavemi kotači* 10, *žutemi* 46, *z bosemi nogami* 59, *med prvima* 10. Svi navedeni oblici potvrđuju se u jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 406, 2009: 59).

Komparativa zabilježeni su: *stareši* 13, 17, *krajši* 17, *bolši* 18, *dugši* 53, *lepše* 17, *bolegu* 6, *bolšu* 53, ali: *boleg puta* 26. Superlativ se tvori tako da se komparativu s nastavkom *-eši* doda čestica *naj-*: *najmileše* 7, *najmileši* 8, *najgorneše* 14, *najbeleši* 13, *najgofineše* 45. U jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenih turopoljskih govora potvrđuju se navedeni oblici (Šojat 1982: 401, 2009: 63, RHKKJ 2009: 614).

Brojeva potvrđeni su: *osemdeset* 45 i *z dvemi grbavemi kotači* 10. Broj *dva* potvrđuje se po pridjevskoj promjeni i u jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 406, 2009: 63).

Svršeni prezent glagola *biti* ima samo kraće oblike, npr. *bu* 12, *bumo* 17, *nebu* 18. Zanijekani nesvršeni prezent istoga glagola ima sljedeće potvrde: 1. l. jd. *nesem* (kao jednom *nes*): *nesem našla* 26, *nesem razmel* 42, *nes se skril* 49; 2. l. jd. *nesi*: *nesi videla* 6; 3. l. jd. *ne*: *ne dal* 21, *ne bilo* 21; 1. l. mn. *nesmo*: *pozabili nesmo* 27. U 3. l. mn. prezenta najčešće se provodi analogija prema 2. l. mn., npr. *letiju* 5, *betiju* 5, 19, *voziju* 10, 11, *beliju* 20, *bleštiju* 20, *zvoniju* 20, 48, *zlatiju* 20, *veliju*

31, *curiju* 31, 48, *noriju* 31, *rodiju* 33, *stariju* 39, *nosiju* 48, ali: *išču* 5, *krule* 8, *ada* 10, 17, *diše* 12, 55, *cvete* 25, *se vleču* 39, *pišu* 55, *cure* 58, *peču* 60.

Pri tvorbi futura autorica redovito rabi kratke oblike svršenoga prezenta pomoćnoga glagola *biti*, npr. *bu došel* 9, *zaštopala ja bum* 13, *bum ponesla* 18, *bu iskali* 21, *porezal bu* 23, *osetil buš* 24, *rastepli se bumo* 49. U 3. l. mn. zabilježen je oblik *budu*, a zanimakani oblik glasi *neju* (stegnuto od *ne budeju*), npr. *budu hiti* 21, *budu iskali* 22; *primetili neju* 21.

Od imperativnih oblika izdvajam: 2. l. jd. *podragaj* 12, *reči* 12, *pogleč* 25, *probaj* 36, *dej* 36, 42, *nedaj* 49, *naj reči* 12, *naj otiti* 13, *naj dojt* 20, *naj se žuriti* 13, *naj kleti* 24, *naj reči* 33, *naj pušiti* 59, ali: *nemoj biti lut* 24; 3. l. jd. *nek polefka* 13, *naj živica te objeme* 49; 2. l. mn. *dajte pustete* 16, *živete* 16; 3. l. mn. *reči se dojdu* 13.

Od kondicionala prvog potvrđuju se samo oblici za 3. l. jd., npr. *bi poči* 6, *bi mogel* 8, *bi videl* 20.

Glagolski prilog sadašnji potvrđuje se nastavkom *-č ili -či*, npr. *gledač* 31, *sedeti* 40, *strepeč* 60, *dišeči* 44, *smrdeči* 46, *bropteči* 57, *bledeči* 57.

Od svih navedenih glagolskih oblika potvrđuju se svi u jeziku stare kajkavskoga književnosti (Šojat 2009: 73, 81, 83–85, 88). U suvremenih turopoljskim govorima također se potvrđuju svi glagolski oblici, osim 3. l. jd. imperativa gdje se rabi *na- ca naj* (Šojat 1982: 406–418). Česticu *nek* u 3. l. jd. imperativa autorica pronalazi iz štokavskih izvora.

ZAKLJUČAK

Uspoređujući autoričinu pisanu građu sa stanjem u jeziku stare kajkavskoga književnosti (a) te u suvremenim turopoljskim govorima (b) možemo otkriti tri moguće situacije: 1. jezične osobitosti koje su zajedničke (a) i (b), 2. jezične osobitosti vezane samo uz (a), 3. jezične osobitosti vezane samo uz (b). Osobitosti koje ne pripadaju ni (a) ni (b).

Na fonološkom i morfološkom planu u istraženoj građi najčešće se pojavljuju osobitosti pod rednim brojem 1.

rednim brojem 2. nalazim potvrdu samo na morfološkom planu (G *ničesa*), potvrdu za pojavu pod rednim brojem 4. (riječ je o oblicima imperativa 3. l. imenice).

Usporedbe su one potvrde pod rednim brojem 3., dakle fonološke i morfološke osobitosti tipične za suvremene turopoljske govore, a nepotvrđene ili vrlo slabo potvrđene u jeziku stare kajkavske književnosti, a to su: promjene *a > e*, *av > a*, *el > č*, *dn > n*, *ds > c*, *kr > r*, *ni > n/jn*, *pro- > pre-*, *pš > š*, *pt > t*, *tm > tm*, *z > z*, *z > s*, *vz > z*, gubljenje početnoga *o* i spajanje s prijedlogom ispred samoglasnika *e* i *u* u središnjem slogu, bilježenje slogotvornoga *r* u svim položajima u riječi, prijedlog *f* (<*v*), bilježenje početnoga parnjaka afrikate *c*, stezanje samoglasnika i gubljenje pojedinih samoglasnika i suglasnika.

Literatura

- Zvonimir. 1956. Izvještaj o istraživanju kajkavskoga dijalekta u zagrebačkoj okolini. *Ljetopis JAZU*, 61. 391–395.
- Zvonimir. 1982. Dioba kajkavskih govora: porodice, tipovi i savezi. *Hrvatski jezikološki zbornik*, 6. 191–216.
- Štipe. 2007. O istraživanju turopoljskih govora. *Kaj*, 6. 53–66.
- Književnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*. 1985. Knjiga prva, svezak 2, Cenitel – Drištavica, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za jezik IFF. Zagreb.
- Književnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*. 1988. Knjiga druga, svezak 4, Hiršavica – Kalati, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za jezik IFF. Zagreb.
- Književnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*. 1991. Knjiga druga, svezak 6, Laž – Mučitelica, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za hrvatski jezik HFI. Zagreb.
- Književnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*. 1999. Knjiga treća, svezak 8, Nestajati – Okobola, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- Književnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*. 2002. Knjiga treća, svezak 9, Okol – Pedesetoletni, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.

- Sarkotić, Slavica. 2014. *Turopoljska rapsodija*. Pučko otvoreno učilište Velika Gorica. Velika Gorica.
- Šojat, Antun. 1963. Izvještaj o istraživanju govora u Turopolju. *Ljetopis JAZU*, 67. 310–315.
- Šojat, Antun. 1963. Izvještaj o istraživanju turopoljskih govora izvršenom 1961. godine. *Ljetopis JAZU*, 68. 310.
- Šojat, Antun. 1967. Položaj turopoljskih govora u hrvatskoj kajkavštini. *Zbornik za filologiju i lingvistiku Matice srpske*, 10. 147–153.
- Šojat, Antun. 1982. Turopoljski govori. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 6. 317–493.
- Šojat, Antun. 2009. *Kratki navuk jezičnice hrvatske. Jezik stare kajkavske književnosti*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.

ABOUT LANGUAGE OF KAJKAVIAN POETRY BY SLAVICA SARKOTIĆ

The paper analyzes the language of the kajkavian poetry collection *Turopoljska rapsodija* (2014) by Slavica Sarkotić (1951). The analysis will show to what extent the author's modern Kajkavian literary language includes diachrony (knowledge of the language of old Kajkavian literature) and synchrony (contemporary Turopolje vernacular, especially the Donji Vukojevac vernacular, whose author is the native speaker).

Keywords: kajkavian poetry, kajkavian literary language, Slavica Sarkotić, Donji Vukojevac, Turopolje